

Plantacinių maumedžio, eglės, beržo ir juodalksnio miškų veisimo, priežiūros ir auginimo iki pirmųjų ugdymo kirtimų rekomendacijos

Gintautas Urbaitis

Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centras

Kontaktinis asmuo Gintautas Urbaitis, el. p. gintautas.urbaitis@lammc.lt

Pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Bendradarbiavimas“ veiklos sritį „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“ Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro Miškų institute 2018–2020 m. vykdytas projektas „Maumedžio, eglės, beržo ir juodalksnio plantacinių miškų veisimo ir priežiūros inovatyvių technologijų tobulinimas ir sklaida“, kurio metu, įveisiant bandomuosius-parodomuosius miško želdinius, pasitarimų, seminarų ir lauko dienų metu konsultuojantis su EIP grupės dalyviais šios technologijos buvo patobulintos.

Eglynai sparčiausiai auga ir didžiausią produktyvumą pasiekia Nc, Nd, Nf ir Lc augaviečių sklypuose, maumedynai – Nc, Nd ir Nf, beržynai – Nc, Nd, Nf ir Ld, juodalksnynai – Lf, Ld, ir Uf augaviečių sklypuose, todėl juose ir reikėtų auginti.

Plantacinius želdinius geriausia veisti grynus, tačiau reljefo pažemėjimuose, kuriuose eglėms, maumedžiams ir beržams augti dirvožemiai yra per drėgni, sodinami juodalksniai. Eglės ir maumedžio želdinių pradinis tankumas – 2000–2500 vnt. ha⁻¹, beržo ir juodalksnio – 3000 vnt. ha⁻¹.

Sodinimo vietas geriausia išdėstyti stačiakampiu. Tarpueilių plotis turėtų būti apie 4 m. Biologinei įvairovei išsaugoti 1 hektare reikėtų įveisti po keletą nedidelių (iki 1 aro) grupių krūmų. Sklypuose, kuriuose nėra „armens pado“, dirva ruošama ištaisai suariant 25–27 cm gyliu. Sunkiuose dirvožemiuose (priemoliuose, moliuose) iširiamos 10–15 cm storio, o lengvuose (smėliuose, smėlinguose priemoliuose) – 10–15 arba 25–30 cm storio riekės. Dirvos su susiformavusiu armens padu ariamos ištaisai tokiu gyliu, kad sutankintas poarmenio sluoksnis būtų išverstas į paviršių (reikėtų arti bent 40 cm gyliu).

Pagal medžiams sodinti tinkamą laiką vegetacijos laikotarpį galima suskirstyti į keturis periodus: *ankstyvą pavasario* (tęsiasi iki pumpurų sprogimo pradžios, kai dirvos temperatūra 10 cm gylyje pasiekia 5–7° C), *vėlyvą pavasario* (trunka iki gegužės pabaigos arba birželio pradžios), *vasaros* (trunka iki rugpjūčio mėnesio pradžios arba vidurio) ir *rudens* (nukritus arba baigiant kristi lapams).

Želdiniai veisiami tik iš sėklinėse plantacijose surinktų sėklų išaugintais aukščiausios selekcinės vertės rajonuotais sodmenimis. Eglės sodinamos keturmečiais (E₂₊₂) arba konteinerizuotais dvimečiais (E_{2k}) (*paveikslas*), juodalksniai – dvimečiais (J₁₊₁) sodinukais, maumedžiai – dvimečiais sodinukais (M₁₊₁) arba sėjinukais (M₂₊₀), beržai – konteinerizuotais sodmenimis. Tręšiama tik pirmaisiais ir antraisiais, o jei buvo želdinta vasarą sodmenimis su uždara šaknų sistema – tik antraisiais metais po pasodinimo. Pradiniam tręšimui rekomenduotina tręšti NPK 20-8-9 trąšomis, aplink medelį 10–15 cm spinduliu išberiant 2,5 g veikliosios medžiagos. Galima tręšti ir medžio pelenais, laikantis „Specialiųjų reikalavimų pelenų naudojimui miškų ūkyje“.

Paveikslas. Eglės sodinukų su uždara šaknų sistema sodinimas vasarą, naudojant vamzdinį sodiklį

Pirmais želdinių augimo metais, ypač sausomis vasaromis, greta pasodintų medelių augančios piktžolės turi būti pašalintos. Antrais ir vėlesniais želdinių augimo metais būtina atlikti visiškai stelbiamų (kai konkuruojantys augalai lygūs arba aukštesni už kultivuojamus) eglių ir juodalksnių, o beržų ir maumedžių – visiškai stelbiamų ir užtamsintų $\frac{3}{4}$ lajos medelių priežiūrą.

Plantacinių miško želdinių apsaugą nuo žvėrių, ligų, kenkėjų ir gaisrų reikėtų vykdyti vadovaujantis „Miško apsaugos vadovas“ (Žiogas ir kt., 2000), „Miško želdintojo žinynas“ (Žiogas, 2017), „Miško fitopatologija“ (Dabkevičius ir kt., 2006), medžių susirgimų diagnostiką – „Medžių ligų ir kenkėjų atlasas“ (Hartmann ir kt., 2005), nuo šakninės pinties pažeidimų – „Rekomendacijos šakninės pinties plitimui apriboti spygliuočių medynuose ir miško įveisimui žemės ūkio naudmenose“ (Vasiliauskas, 2008) leidiniais.

Ugdomieji kirtimai vykdomi vadovaujantis Miško kirtimo taisyklėmis, išskyrus eglės želdinius, kuriuose pirmieji ugdymo kirtimai vykdomi jiems sulaukus 25–30 m. amžiaus.